

**פרוטוקול משיבת המועצה המינהלית (2/2018)
שהתקיימה בתאריך 4.2.2018 במשרדי בנק ישראל בירושלים**

- נוכחים מקרב חברי המועצה: יהושע שמר, יו"ר המועצה המינהלית
סגי איתן
נדין בודו-טרקטנברג, המשנה לנגידת הבנק
קרנית פלוג, נגידת הבנק
אפרים צדקה
נוכחים מקרב עובדי הבנק: יהונתן אתר, יועץ המנכ"ל
אליצור וייזר, עוזר ליועצת המשפטית
דניאל חחיאשוילי, ראש מטה הנגידה
חזי כאלו, מנכ"ל הבנק
אילן סוציאנו, עוזר למזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
שי רוזנשטוק, המבקר הפנימי
אסתי שורץ, מזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית
- נוכחים נוספים בנושא מס' 1 של סדר היום:
יאיר ארצי, השותף המנהל בחברת CPM
עוזי בוכבינדר, מנהל הפרויקט מטעם חברת CPM
רונן גינזבורג, מנכ"ל חברת "דניה סיבוס" (חלקית)
יואב סרנה, מנהל חברת הבקרה והבטחת האיכות
שי פרץ, ראש מנהלת פרויקט הבינוי
רחל צימלס, מ"מ מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה
- נוכחים נוספים בנושא מס' 2 של סדר היום:
שירלי אבנר, עוזרת ליועצת המשפטית
אבנר זיו, מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע
רחל צימלס, מ"מ מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה
צוראל תמם, הממונה על שיתוף בנתוני אשראי
- נוכחים נוספים בנושא מס' 3 של סדר היום:
פרנסואז בן-צור, מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים
- נוכחים נוספים בנושא מס' 4 של סדר היום:
אילן שטיינר, מנהל מחלקת המטבע
- נוכחים נוספים בנושא מס' 5 של סדר היום:
יוסף פרוור, מנהל יחידת השכר, החטיבה למשאבי אנוש ומינהל
רחל צימלס, מ"מ מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה
פנינה קרן, מנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל

סדר היום:

1. פרויקט הבינוי
2. פרויקט מאגר נתוני אשראי
3. פרויקט הקרן לאזרחי ישראל
4. דוח ביקורת של מבקר המדינה בנושא מחלקת המטבע וייצור השטרות החדשים
5. דיון על תוכנית העבודה ואישור התקציב - תקציב השכר
6. דיווח על העברות תקציב
7. דיון על תוכנית העבודה ואישור התקציב – פרויקטים
8. תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2018 ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2017 - לשכת המשנה לנגידה
9. תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2018 ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2017 - לשכת המנכ"ל
10. תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2018 ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2017 - החטיבה למשאבי אנוש ומינהל

הדיון:

נושא 1 בסדר היום: פרויקט הבינוי

יו"ר המועצה התייחס לליקויי הבטיחות שדווח עליהם בדוח הביקורת הפנימית, וביקש ממנכ"ל הבנק לפעול לאלתר כדי למנוע ליקויי בטיחות.

חבר מועצה הדגיש את חומרת הדבר, וציין שליקויי הבטיחות הוזכרו גם בדוחות קודמים. הוא ביקש לקבל הבהרה לגבי רמת הליקויים ואופן הטיפול בהם.

מנכ"ל הבנק אמר שהבטיחות היא נושא מרכזי אצלו, וציין שכאשר ישנם ליקויים המסכנים חיי אדם גורמי הבקרה הפנימיים והחיצוניים מתערבים ועוצרים את העבודות. לדבריו, הליקוי המרכזי כרגע הוא חוסר היכולת לעשות הפרדת חצרים מוחלטת, משום שהבנק נמצא בשלבי הכניסה למבנה, וכן משום שבמבנה פועלות יחידות שונות.

חבר מועצה ביקש לדעת כיצד ניתן לפתור את ליקויי הבטיחות.

ראש מנהלת הפרויקט השיב שכאשר יש צורך עוצרים את העבודות מייד. עוד בתחילת הפרויקט נעשתה הפרדת חצרים מול משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה (התמ"ת) והוגדר השטח שבו לקבלן יש אחריות, לעומת החלקים שבהם האחריות היא של הבנק. הבנק גם שכר גורמים מקצועיים כדי לוודא שהקבלן מממש את אחריותו. לשאלת חבר מועצה לגבי תדירות הביקורות השיב ראש מנהלת הפרויקט שהחברה הפחיתה את תדירות הביקורות מפעם בשבוע לפעם בשבועיים, בהתייעצות עם אנשי מקצוע. חבר המועצה השיב שיש להגדיל את תדירות הביקורות לאור הליקויים שהוצגו בדוח.

יו"ר המועצה שב וביקש מהמנכ"ל ומראש מנהלת הפרויקט למצוא פתרונות מיידיים לליקויים שעלולים לסכן חיי אדם.

לשאלת חברי מועצה מה חומרת מצב הבטיחות, הבהיר מנהל חברת הבקרה והבטחת איכות שהוא לא רואה בפרויקט הזה סיכונים לחיי אדם באופן שוטף, וכי החברה דורשת מהקבלן להיות אחראי במקומות שבאחריותו. הוא אף אמר שבכל הקשור למבנה המרכזי יש ליקויי בטיחות, אך כרגע אין סיכונים לחיי אדם. הוא ציין שענף הבנייה הוא ענף בעייתי, הטומן בחובו ליקויים וסיכונים.

יו"ר המועצה העיר כי אמירה שכזו אינה מקובלת עליו, וכי נדרשת אפס סובלנות לסיכונים בחיי אדם.

השותף המנהל בחברת CPM תיאר את מורכבות הפרויקט, הנעוצה בעיקר בצורך לבצע עבודות בינוי במבנה חי ומתפקד. הוא הדגיש שנושא הבטיחות הובא בחשבון מהרגע הראשון, וכאשר יש חשש לסטייה מההוראות עוצרים את הפרויקט מייד.

מנכ"ל הבנק ציין שאמנם הקבלן נושא באחריות מוחלטת בנושא הבטיחות באתר הבניה, אך הבנק החליט לפעול גם מצדו כדי למזער את סיכוני הבטיחות ועל כן נשכרו גם גורמים מקצועיים הפועלים כדי למנוע ליקויי בטיחות בנוסף על ממונה הבטיחות של הבנק. לדבריו, הבנק מטפל בליקויי הבטיחות באופן שוטף ומתייחס לכך בחשיבות רבה.

העוזר ליועצת המשפטית התייחס להפרדת החצרים ואמר שהיא נועדה לא רק ליצור הפרדה בתחום האחריות של הקבלן והבנק, אלא אף להפריד פיזית בין עובדי פרויקט הבינוי לבין כל השאר, וכך למנוע סיכון נוסף לעובדי הבנק בעבודות הבינוי. הוא ציין שאין אתר שהוא חף מסיכונים, ויש נהלים למקרים של תקלות. לדבריו, הפרדת החצרים אינה מוחלטת, ועדיין יש זליגה בין החצרים.

הנגידה אמרה שהסטנדרטים שהבנק הציב לעצמו הם מעבר למה שנדרש בחוק, וכך ראוי שיהיה. יו"ר המועצה הסכים, והוסיף שנדרשת אכיפה בשטח של חוקים ותקנות כדי לנטרל סיכונים. ראש מנהלת הפרויקט הבהיר שאם, לדוגמה, יימצא באתר עובד ללא אביזרי הבטיחות הנדרשים הוא יסולק מייד.

מנכ"ל הבנק תיאר את המורכבות והרגישות של הפרויקט, וזאת גם במבנה המרכזי, שנדרש בו שיפוץ אשר יאפשר לשמר את מבנה הבניין, וגם במרכז הטכנולוגיה והחירום, אשר לגביו הבנק נדרש לעמוד בתקנים של רציפות תפקודית ומיגון מחמירים. לדבריו, הבנק עובד בקשר הדוק עם פיקוד העורף ועם צוותים מקצועיים.

חבר מועצה שאל אם היתרי הבנייה האריכו או צפויים להאריך את לוח הזמנים של המבנה המרכזי.

ראש מנהלת הפרויקט השיב בשלילה. הבנק נדרש לקבל היתרים למספר תוספות במבנה המרכזי. היתר אחד התקבל, והוא מניח שבתוך שבועיים יתקבלו שני ההיתרים החסרים. הוא הוסיף שבמרכז הטכנולוגיה והחירום נוספה קומה, ובסך הכול יהיו במבנה תשע קומות.

ראש מנהלת הפרויקט סקר את הפרויקט והציג את רכיביו. הוא הדגיש שלפני השיפוץ לא היו במבנה המרכזי מערכות בטיחות, וגם היה צורך לחדש את מערכות המחשב ואת התשתיות המיושנות. הוא הרחיב

את סקירתו לגבי המיגון של מרכז הטכנולוגיה והחירום. כמו כן הרחיב ראש מנהלת הפרויקט בנושא TIER 4, שמיושם לראשונה בעולם האזרחי.

חברי המועצה שאלו אם דרישות המיגון היו ידועות לבנק בעת היציאה למכרז לבחירת הקבלן.

מנכ"ל הבנק השיב שהדרישות נודעו לבנק בשלב מאוחר יותר, ולכן הבנק ערך שינויים בפרויקט.

השותף המנהל בחברת CPM הוסיף שהבנק נדרש לרציפות תפקודית מלאה ברמה הגבוהה ביותר.

ראש מנהלת הפרויקט סקר את נושא הסיכונים במרכז הטכנולוגיה והחירום - ביניהם תחום המיגון ורציפות התפקוד. מנכ"ל הבנק תיאר את מורכבות הפרויקט בהקשר זה, וציין שדרישות המיגון לא לוו במפרט טכני, מה שחייב את הבנק לשכור יועצים לצורך זה.

ראש מנהלת הפרויקט ציין שלגבי רציפות התפקוד אין תקן מסוים שבו הבנק נדרש לעמוד; הכול נעשה על פי מה שקבע היועץ לרציפות תפקוד. לדברי השותף המנהל בחברת CPM, נדרשת הכשרה נוספת כדי לתפעל את כל המערכות, וכן יש להביא בחשבון הפעלה ידנית של מערכות הבקרה כאשר כל מערכות הבקרה האוטומטיות לא עובדות, הטעונה הכשרות ותרגולים.

לשאלת חבר מועצה השיב מנכ"ל הבנק שההתקשרות בתחום עבודות האחזקה היא מול חברת "דניה סיבוס" לעשר שנים.

לשאלת חבר מועצה השיב מנהל חברת הבקרה והבטחת האיכות שבניית מרכז הטכנולוגיה והחירום מתומחרת לפי סכום קבוע; לעומת זאת שיפוז המבנה המרכזי מתומחר לפי כתב כמויות, משום שיש שינויים שהצורך בהם מתגלה רק במהלך השיפוז.

חבר מועצה העיר על החריגה מלוחות הזמנים, וציין שהיתרון העיקרי בתמחור לפי סכום קבוע הוא שכאשר יש חריגות מצד הקבלן, הקבלן נדרש לשאת בעלויות. לדבריו, גם חשוב לציין שבמסמכים שהועברו למועצה מופיע בתוספת השנייה להסכם שנחתם בין הקבלן לבין הבנק, סעיף של היעדר תביעות הדדי.

ראש מנהלת הפרויקט המשיך בסקירתו על הפרויקט, ואמר שבמרכז הטכנולוגיה והחירום הסתיים שלב החפירה והחל שלב עבודות הבטון.

חבר מועצה המועצה שאל אם נדרש טופס אכלוס לשני הבניינים.

ראש מנהלת הפרויקט השיב שבמרכז הטכנולוגיה והחירום מוטלת על הקבלן האחריות לטופס האכלוס, ובמבנה המרכזי נדרש אישור לתוספות. הוא המשיך בסקירה והציג את האתגרים שהיו בפרויקט *¹.

חבר מועצה שאל אם כעת התכנון הוא מלא.

ראש מנהלת הפרויקט השיב שגם כעת יש בתכנון נקודות שאינן מתואמות או חסרות - לדוגמה, סגירת הלובי, שתוכננה ללא התייחסות לגיאומטריה של המבנה, ומשום כך נדרש כעת לתכנן אותה מחדש.

השותף המנהל בחברת CPM ציין שחברת CPM הצטרפה לפרויקט רק בשלב הביצוע, ולכן לא הייתה שותפה לתהליך התכנון ולהוצאת המכרז.

מנהל חברת הבקרה והבטחת האיכות תיאר את מורכבות הפרויקט. *²

מנכ"ל הבנק ציין שאמנם התחלפו עובדים ויועצים בפרויקט, אך כיום חברת CPM, וכן ראש מנהלת הפרויקט מטעם הבנק, עושים עבודה מצוינת. הוא ציין שלגבי המבנה המרכזי, שבשיפוצו הכניס הבנק שינויים רבים, הגיע הבנק להסכם עם הקבלן. לעומת זאת לגבי מרכז הטכנולוגיה והחירום, שבו כל העיכובים היו מצד הקבלן, בהסכם ישנם תנאים, כך שיוטלו קנסות על איחורים בלוחות זמנים. לדבריו, פרויקט זה אמור להתנהל ללא דופי.

חבר מועצה אמר שצריך להשתדל ככל הניתן להימנע משינויים, שכן אלה עלולים לעכב את הפרויקט ולהגדיל את עלויותיו.

ראש מנהלת הפרויקט ציין שבשנתיים האחרונות לא הוכנסו שינויים, חוץ מאלה שנבעו מחוסר תיאום או מתכנון חסר. הוא הוסיף שתקציב "בלתי צפוי מראש", היה נמוך מלכתחילה ועמד רק על כ-2.3% מסך התקציב של שיפוץ המבנה המרכזי ובניית מרכז הטכנולוגיה והחירום.

לשאלת חבר מועצה השיבה מ"מ מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה שהתקציב הבלתי צפוי מראש מיועד ברובו לשינויים עתידיים בפרויקט שכבר ידוע עליהם. מנכ"ל הבנק הוסיף שהבנק חסך בעבר בנושאים מסוימים והעביר את החיסכון הזה לתקציב "הבלתי צפוי מראש".

¹ הוחלט לא לפרסם - נושא שפרסומו יכול לפגוע במו"מ עתידי.
² הוחלט לא לפרסם - נושא שפרסומו יכול לפגוע במו"מ עתידי.

לשאלת חבר מועצה השיב ראש מנהלת הפרויקט שהפרויקט יצא לדרך ללא יועץ לוח זמנים, אך בהתייעצות עם חברת CPM ועם חברת הבקרה והבטחת האיכות הוחלט לצרף יועץ לוח זמנים, שילווה את הפרויקט. לדבריו, היועץ ללוחות הזמנים חושב שיש סבירות טובה לעמידה בלוח הזמנים, אבל הדבר תלוי כמובן בגורמים רבים. חבר מועצה ביקש לזמן את היועץ לישיבת מועצה.

מנכ"ל הבנק פירט את האתגרים שיש בעמידה בלוחות הזמנים - ובראשם מסירת הבניין המרכזי עד סוף אפריל 2018, סיום החלק התת-קרקעי של בניין החירום והטכנולוגיה עד סוף יולי 2018, וסיום השלד של בניין החירום והטכנולוגיה עד סוף אוקטובר 2018.

חבר מועצה טען כי לדעתו לא סביר כי יתאפשר לעמוד בלוח הזמנים, וזאת לנוכח תחלופה רבה של מנהלי הפרויקטים מצד הקבלן. השותף המנהל בחברת CPM תיאר את השתלשלות האירועים שגרמו לחילופים אלה.

ראש מנהלת הפרויקט התייחס לעיכובים צפויים ואמר שהקבלן אמור למסור לבנק לוח גאנט מעודכן למבנה המרכזי*³. לגבי בניין הטכנולוגיה והחירום בנק ישראל טרם אישר את לוח הגאנט הבסיסי. הוא תיאר את המורכבות שבשיפוץ המבנה המרכזי באופן שיאפשר את שימורו וציין את הקשיים הכרוכים בחפירת מרכז הטכנולוגיה והחירום.

חבר מועצה הדגיש את החשיבות של איכות חומרי הגלם בפרויקט.

חברי המועצה הביעו את דאגתם מהתוספת הראשונה להסכם שנחתם עם הקבלן, שלפיה הליך התכנון של מרכז הטכנולוגיה והחירום עובר אל הקבלן, וביקשו לדעת כיצד ניתן לוודא שלא תהיה פשרה על איכות התכנון.

מנהל חברת הבקרה והבטחת האיכות השיב כי לדעתו היתרונות עולים על החסרונות, שעליהם ניתן להתגבר בעזרת צוות הבקרה ובעזרת יועצים נוספים, הנשכרים בשעת הצורך. לשאלת חבר מועצה הוא השיב שכאשר הבנק חלוק עם המתכננים מטעם הקבלן, הוא רשאי לשנות את התכנון ללא שינוי במחיר. לדבריו, נערכות כל מיני בקורות לפרויקט כדי לוודא את איכותו.

³ הוחלט לא לפרסם - נושא שפרסומו יכול לפגוע במו"מ עתידי.

לשאלת חבר מועצה השיבו ראש מנהלת הפרויקט ומנהל חברת הבקרה והבטחת האיכות שהריהוט הנייד אינו באחריות הקבלן, ואילו הריהוט הקבוע הוא באחריותו, וכן גם עיצוב הפנים. לדבריהם, הבנק עובד במרץ על רכישת כיסאות ושולחנות למבנה המרכזי.

חבר מועצה שאל מה היה לוח הזמנים המקורי לסיום הפרויקט.

ראש מנהלת הפרויקט השיב שעל פי לוח הזמנים המקורי שיפוץ המבנה המרכזי ובניית השלד של מבנה הטכנולוגיה והחירום, ללא הקומה השנייה, היו צריכים להסתיים באוקטובר 2017.

השותף המנהל בחברת CPM השיב לשאלת חבר מועצה אחר לגבי עדכון לוח הזמנים, וציין שהיו טענות הדדיות לגבי האחריות לפיגורים, מה שהוביל להסכם של היעדר תביעות הדדיות. בהסכם זה נקבע גם כי על כל פיגור מכאן ואילך הקבלן ייקנס על ידי הבנק.

חברי המועצה הציעו שינויים במבנה הדיווח הרבעוני של פרויקט הבינוי. ראש מנהלת הפרויקט פירט על ניהול הסיכונים בפרויקט - בין היתר, בלוח הזמנים, בתקציב ובאיכות.

המנהל החדש של הפרויקט מטעם חברת CPM הציג בקצרה את ניסיונו המקצועי, בפרט בתחום המיגון.

חבר מועצה הדגיש את חשיבות התכנון של קבלת המבנה וביקש לדעת מול מי הדבר נעשה בבנק. ראש מנהלת הפרויקט השיב שהוא מופקד על קבלת המבנה יחד עם מנהל הפרויקט מטעם CPM.

בתשובה לשאלת חבר מועצה פירט השותף המנהל בחברת CPM על חברת בקרת האיכות החדשה מטעם הקבלן, שנכנסה לאחרונה לתפקידה כמבקרת האיכות של פרויקט בניין הטכנולוגיה והחירום. העוזר ליועצת המשפטית ציין שהבנק לא רצה לקחת על עצמו את האחריות המשפטית על האיכות, ולכן העדיף שחברת בקרת האיכות תהיה מטעם הקבלן.

חבר מועצה העיר שחשוב כי חברת בקרת איכות תהיה הכי מקצועית ואובייקטיבית.

מנכ"ל הבנק ציין שחברת הבקרה והבטחת האיכות מבצעת בקרה על חברת בקרת האיכות מטעם הקבלן.

חבר מועצה שאל לגבי חברת האחזקה בפרויקט.

השותף המנהל בחברת CPM השיב שהקבלן הציג אותה לבנק. לדבריו, זו חברה מכובדת ועתירת ניסיון.

חבר מועצה ביקש לבחון את הקשר בין חברת האחזקה לקבלן חברת "דניה סיבוס".

מנכ"ל חברת "דניה סיבוס" הצטרף לדיון.

חבר המועצה שיתף, כגילוי נאות, שהוא מכיר את מנכ"ל חברת "דניה סיבוס" מעבודה משותפת.

מנכ"ל חברת "דניה סיבוס" תיאר את הייחודיות של הפרויקט ומורכבותו, גם במבנה המרכזי, שבו מתבצע שיפוץ מורכב מאוד של מבנה קיים, וגם במרכז הטכנולוגיה והחירום, שנבנה *⁴ ברמת מיגון ורציפות תפקודית גבוהה. הוא גם ציין לטובה את היחסים ושיתוף הפעולה עם הבנק, וכן את העובדה שהוא מלווה את הפרויקט באופן אישי. בחברה מתכנסת ועדת היגוי אחת לתקופה כדי לוודא עמידה בלוחות הזמנים. עיקר העבודות במבנה המרכזי מתמקד כעת באזורים בודדים. לגבי מרכז הטכנולוגיה והחירום חברת "דניה סיבוס" עמדה בלוח הזמנים, על אף מורכבות החפירה, וגם בהמשך צפויה עמידה בלוח הזמנים. בהתייחסו לנושא התקציב הוא ציין שבמרכז הטכנולוגיה והחירום ההסכם הוא על פי סכום מחיר קבוע, ואין כוונה לפתוח אותו, ואילו מחיר שיפוץ המבנה המרכזי מחושב על פי כתב כמויות, בגלל המורכבות שבשיפוץ זה. בעניין הבטיחות הוא הדגיש את החשיבות שהחברה רואה בו וציין את הצוות הניהולי הגדול בפרויקט, שהוא הרבה מעבר למה שהפרויקט דורש, וזאת כדי לנהל אותו בבטיחות הגבוהה ביותר. לדבריו, הצוות הניהולי מנהל מעקב יומיומי כדי שכל פועל יחזור הביתה בשלום. לבקשת יו"ר המועצה השיב כי הוא יוודא מייד שיש מעבר מוגן ובטיחותי לעובדי הבנק. הוא ציין גם את החשיבות בשיתוף פעולה עם חברת האחזקה בגלל מורכבות המערכות. לשאלת חבר מועצה השיב שחברת בקרת האיכות שהוזכרה היא חברה מעולה, שלחברת "דניה סיבוס" יש ניסיון רב עמה, והיא תתרום רבות לפרויקט. לדבריו, שיפוץ המבנה המרכזי צפוי להסתיים בסוף אפריל 2018. עבודות האלומיניום והריהוט הקבוע במבנה, מתקדמות מאוד. לעומת זאת, יש עיכוב קל בעבודות הפיתוח ובלובי.

החלטות:

1. המועצה מבקשת לטפל באופן מיידי בליקויי הבטיחות שהוצגו בטבלת הדיווח התקופתית של המבקר הפנימי מיום 28 בינואר 2018, כמו כן המועצה מבקשת לוודא שמתקיימים כל כללי הבטיחות למניעת סיכונים בחיי אדם.
2. המועצה מבקשת להזמין את יועצת לוחות הזמנים לדיון הרבעוני של המועצה בנושא פרויקט הבינוי. (לו"ז: 13 במאי 2018)

⁴ הוחלט לא לפרסם- נושאים או עניינים הקשורים לביטחון המדינה.

3. המועצה מבקשת להציג בדיווח הרבעוני על פרויקט הבינוי, התייחסות להערות שהוצגו בישיבה (תוספת לדיווח הרבעוני במתכונת שנמסרה בעבר). (לו"ז: מיידי)

נושא 2 בסדר היום: פרויקט מאגר נתוני אשראי

חבר מועצה הדגיש את חשיבותו של פרויקט מאגר נתוני אשראי, שנובעת בראש וראשונה מכוח החוק⁵, ושנית - מהיותו שירות לציבור. הוא ביקש להתייחס בעת הצגת הפרויקט למורכבות של נושא הטמעת המערכות, וכן ביקש לדעת אם עניין זה הובא בחשבון בעריכת לוח הזמנים. לדבריו, בהתייחסות להקמתו ותפעולו התקין של המאגר יש להביא בחשבון את תדמית הבנק. חשוב לשים לב לעניין גיוס כוח האדם, משום שהבנק נדרש לכך לפני מתן השירות, מצב שגורר עלויות כלכליות.

המשנה לנגידה הסבירה שבעולם ישנן שתי גישות לנושא. הגישה הראשונה מתבססת על מודל אמריקאי שלפיו חברות פרטיות משמשות כמאגר וכלשכות אשראי. הגישה השנייה מתבססת על מודל המוכר בעיקר באירופה, שלפיו המאגר הוא לאומי ומנוהל במגזר הציבורי, והמידע שבו מועבר ישירות לנותני האשראי. המודל ש"הוועדה לשיפור המערכת לשיתוף בנתוני אשראי" המליצה לאמץ הוא מעין מודל היברידי, שמורכב ממאגר לאומי ומלשכות אשראי פרטיות, אשר אליהן עובר המידע הנמצא במאגר ומהן לנותני האשראי- מודל שאינו מוכר בעולם. לדבריה, מאגרי מידע קיימים בעולם עשרות שנים, ולכן גם בהיבט זה מדינת ישראל יוצאת דופן. בפני מדינת ישראל עומדים אתגרים גדולים, הנובעים מהקמת מאגר כזה בעידן של סייבר. אתגר נוסף נובע מרמת הפירוט הגבוהה של דרישות החוק, הכוללת התייחסות ללוח הזמנים, לרמת השירות, לשפה, להגנה על הפרטיות, להגנה על המאגר עצמו וכו'.

חבר מועצה שאל כיצד נולד חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016.

הנגידה השיבה שהחוק הוא תולדה של "הוועדה לשיפור המערכת לשיתוף בנתוני אשראי" שעם החברים בה נמנו, בין היתר, נציגים של המועצה הלאומית לכלכלה. היא ציינה שבתחילת הדרך הייתה דרישה חד-משמעית שהפרויקט יוקם בשירות הציבורי. בבנק ישראל התקיים דיון בשאלה אם נכון שהבנק ייטול על עצמו את הפרויקט. בתחילה הבנק ראה לנגד עיניו את מורכבות הפרויקט והממשק ההדוק עם הציבור שכרוך בו. בהמשך התברר שאם בנק ישראל לא ייטול את הפרויקט על עצמו, הוא לא יקום.

חבר מועצה שאל אם היה מומלץ להקים מאגר חדש מההתחלה, או שהיה ניתן להסתמך על מאגרי מידע קיימים של הבנקים ולפתח אותם.

⁵ חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016

הנגידה השיבה שיש יתרון בהקמת מאגר מידע חדש, שירכז את כל המידע בבנק ישראל, ויאפשר קבלת מידע מכל מקורות האשראי באשר הם לגבי כל פרט באוכלוסייה.

המשנה לנגידה ציינה שבהקשר של שיתוף בנתוני האשראי היו שני תהליכי חקיקה רלבנטיים⁶. תהליך החקיקה האחרון משפיע על הסביבה בה יפעל המאגר לנתוני אשראי, מה שמעמיד את הבנק מול אתגרים נוספים, שלא היו כאשר החל בפרויקט.

בתשובה לשאלה של חבר מועצה השיבה העוזרת ליועצת המשפטית כי לקוחות המאגר הם יחידים בלבד, ולנגידה יש סמכות להרחיב את מעגל לקוחותיו ולכלול בו תאגידים. היא הוסיפה שעד כניסתו של החוק לתוקף ישנן לשכות פרטיות למידע על אשראי, הפועלות מכוח חוק שירות נתוני אשראי, התשס"ב-2002, אשר יתבטל כשהחוק החדש ייכנס לתוקף.

המשנה לנגידה ציינה שחוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016, יצר שלושה תפקידים חדשים בבנק ישראל: הממונה על שיתוף בנתוני אשראי, הממונה על הגנת הפרטיות ומנהל המאגר.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי החל בסקירת הפרויקט. לדבריו בחינה של תחום האשראי הקמעונאי מעלה חשש שמרווחי האשראי גבוהים ביחס לסיכון. הוא הסביר שמרווח אשראי הוא אותו פער בין העלות של גיוס הכסף בבנק המסחרי לבין השימוש בו. המרווח אמור לכסות את העלויות של הבנק ואת פרמיית הסיכון ולייצר את הרווח של הבנק.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי אמר שהאשראי הקמעונאי ניתן, רובו ככולו, על ידי המערכת הבנקאית, ולכן יש חשש לתחרות נמוכה, למעט בתחום המשכנתאות. אחד הגורמים העיקריים לתחרות הנמוכה הוא חסמי מידע. הוא ציין שבדוח שכתב המפקח על הבנקים הקודם הומלץ לראשונה על הקמת מאגר מידע, ולאחר מכן הנושא עבר ל"וועדה לשיפור המערכת לשיתוף בנתוני אשראי". הממונה הציג המלצות נוספות להגברת התחרות במערכת הבנקאית, כגון יצירת תשתית טכנולוגית להעברת מידע פיננסי לצד ג' וכן להעברת מידע יומי על יתרת העו"ש של לקוח בבנק לגוף פיננסי - המלצות הנובעות מ"החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל", שמחייבות להשקיע משאבים בתחום הטכנולוגי. האתגר של הקמת המאגר לא נובע רק ממורכבותו, אלא גם מיוזמות אחרות של שיתוף נתונים, שמתנהלות במקביל, ויש להתייחס אליהן.

⁶ חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 ותיקון מספר 2 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) אשר במסגרתו נוסף פרק 1א לחוק הדן בשירות להשוואת עלויות פיננסיות.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי הציג את מטרות חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016: "מטרתו של חוק זה לקבוע הסדר כולל לשיתוף בנתוני אשראי [...] למטרות אלו: 1. הגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי 2. הרחבת הנגישות לאשראי 3. צמצום ההפליה במתן אשראי והפערים הכלכליים 4. יצירת בסיס מידע לא מזוהה שימש את בנק ישראל לשם ביצוע תפקידיו".

הנגידה התייחסה למטרה האחרונה והוסיפה כדוגמה כי אחד מתפקידיו של בנק ישראל הוא תמיכה ביציבותה של המערכת הפיננסית. המידע שיש לבנק ישראל כיום על רמת האשראי ועל התפלגותו באוכלוסייה אינו מספק. לבנק ישראל תהיה אפשרות לעשות שימוש במידע מותמם הכלול במאגר, בין היתר, לצורך ניתוח מעמיק יותר של הסיכונים בתחום הפיננסי.

חבר מועצה שאל אם גורם שסיפק מידע למאגר רשאי למשוך ממנו את הנתונים שסיפק.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי השיב שנתוני אשראי מזוהים יוצאים רק על פי הסכמת הלקוח.

מנכ"ל הבנק התייחס למטרות החוק שעניינן הרחבת נגישות האשראי וצמצום ההפליה במתן אשראי, ככל שיש כזו. לדבריו, מתן דירוג אשראי הוגן הוא עניין חשוב, שיאפשר ללקוחות מהאוכלוסיות החלשות להיכנס למעגל מקבלי האשראי מגופים לגיטימיים.

לשאלת חבר מועצה השיב הממונה על שיתוף בנתוני אשראי ששמירת המידע השלילי (שלא לצורך תיעוד) היא לשלוש שנים - שיפור משמעותי מנקודת מבטו של הלקוח לעומת החוק הישן, שלפיו המידע נשמר שש שנים. צריך למצוא את האיזון בין פגיעה אפשרית בלקוח לבין מהימנות המודל.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי הציג את המודל העסקי של מאגר נתוני אשראי הממוקם בבנק ישראל. על פי חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016, המאגר מקבל את המידע ממקורות בעלי מידע פיננסי, כגון תאגידים בנקאיים, וכן מבנק הדואר, מלשכות הוצאה לפועל ועוד. רוב המידע נמצא במערכת הבנקאית, והמטרה היא איסוף של מידע חיובי ושלילי. המידע עובר ללשכות האשראי, ומשם - לנותני האשראי ולמקבליהם.

חבר מועצה שאל אם ספקי המידע מעבירים את המידע למאגר באופן אוטומטי.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי השיב שגופים אלו מחויבים להעביר את המידע על פי חוק. בנק ישראל מקיים עם גופים אלו תהליך אפיון של הוראות הדיווח, הן בהיבט המידע והן בהיבט התשתית-טכנולוגי.

הבנק רשאי לנקוט צעדים בגין אי העברת מידע או העברת מידע חלקי או לא מדויק, לרבות הטלת עיצומים, אבל המטרה היא לעבוד בשיתוף פעולה. נוסף על כך ציין הממונה על שיתוף בנתוני אשראי שתוך כדי הליך החקיקה בנק ישראל חשב לטווח ארוך, ולכן בתקנות הוא החיל חובת דיווח גם על נותני אשראי קמעונאי חוץ-בנקאיים במטרה להכניס אותם למערכת וכך להגדיל את התחרות.

חבר מועצה שאל לאיזו אוכלוסייה/לאילו גופים החוק מתייחס ומה מטרתו.

הנגידה השיבה שהחוק מתייחס ליחידים ישראלים ולתושבי קבע, ומטרתו לתת להם כוח מיקוח מול נותני האשראי. אחרי שהמאגר יתחיל לפעול יהיה ניתן לשקול את הרחבת אוכלוסיית היעד, זו שתוכל לקבל שירות ממאגר נתוני האשראי.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי ציין שהנתונים יכולים להימסר לאזרח ישירות. כלומר: בנק ישראל יפעיל מערך שלם שמטרתו לתת שירות ללקוח, תחום מורכב שהבנק המרכזי אינו מורגל אליו. הלקוח יכול לבקש מידע רק על עצמו, והוא יקבלו לאחר תהליך זיהוי.

חבר מועצה העיר שאם תהיה דליפה הבנק יהיה חשוף לתביעות. הממונה על שיתוף בנתוני אשראי השיב שהבנק מתייחס לעניין בכובד ראש.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי הסביר את תהליך אספקת המידע על נתוני האשראי: הלקוח מבקש אשראי מנותן האשראי, שהוא גורם בנקאי או חוץ-בנקאי, ונותן לו את הסכמתו לקבל מידע מהמאגר. נותן האשראי מעביר את הבקשה ללשכת האשראי בהסכמת הלקוח. לשכת האשראי היא זו שיכולה לגשת למאגר ולקבל את המידע הפרטני על הלקוח. אם נותן האשראי מבקש לקבל מהלשכה את דירוג האשראי של הלקוח, הלשכה מחשבת דירוג זה על פי המודלים שלה ומעבירה לנותן האשראי את הערכתה. נותן האשראי מקבל את ההערכה הזאת, מבצע תהליך חיתום ומחליט אם לתת אשראי.

לבקשת חברי מועצה הסביר הממונה על שיתוף בנתוני אשראי בהרחבה על לשכות האשראי. לדבריו לשכות אלו הן חברות אנליסטיות פרטיות, שמקבלות רישיון מהממונה. תפקידן הוא: 1. ביחס לנותני האשראי - לתת לנותני האשראי שירות הכולל, בין היתר, דירוג אשראי וייעוץ ביחס לרמת הסיכון של תיק האשראי. 2. ביחס ללקוח פרטי – מתן ייעוץ, לדוגמה בדבר התנהלותו הפיננסית או דירוג האשראי שלו.

יש כיום שתי לשכות על פי החוק הישן⁷. ביום שהמאגר יעלה לאוויר הרישיון של לשכות אלו יפקע. הממונה על שיתוף בנתוני אשראי יהיה הרגולטור של הלשכות החדשות.

הנגידה הוסיפה כי לשכות האשראי יוכלו לגשת למידע לא מזוהה מותמם במאגר, ועל בסיסו הן יבנו מודל אשראי, הכולל את התכונות הסטטיסטיות שיסייעו להן להעריך את סיכון האשראי של כל לקוח. כשלוקח יבקש לקבל את דירוג האשראי שלו, הן ינפיקו מידע פרטני, ועל סמך אותו מודל סטטיסטי יעניקו לו דירוג שמשמעו הערכת סיכון האשראי שלו.

המשנה לנגידה הדגישה שאסור ללשכת האשראי לשמור את הנתונים המזוהים של הלקוח הפרטי שפנה אליהן.

לשאלת חבר מועצה השיב הממונה על שיתוף בנתוני אשראי שבנק ישראל קובע את אופן הגישה למידע הכלול במאגר.

חבר מועצה אחר שאל כיצד ניתן לוודא שאין ניגוד עניינים בין לשכות האשראי לנותני האשראי.

המשנה לנגידה השיבה שמתפקידו של הממונה על השיתוף בנתוני אשראי לפקח על לשכות האשראי, ובכלל זה על פיתוח המודלים הסטטיסטיים על ידי הלשכות.

בתשובה לשאלת חבר מועצה השיב הממונה על שיתוף בנתוני אשראי שלקוח רשאי לבקש מלשכת אשראי את המידע לגביו, וכן לבקש את הדירוג שלו ואף ייעוץ בנושא. לכל לקוח יש זכות לקבל דוח ריכוז נתונים פעם בשנה, חינם. לשם קבלת הדוח ניתן לפנות במספר דרכים. כשהלקוח יבקש שירותים נוספים, הוא יידרש לשלם. המחירים שהלשכה תשלם לבנק ישראל עבור קבלת הנתונים נקבעו בצו, ולנגידה יש סמכות לקבוע את הסכומים המרביים שתגבה לשכת אשראי בעד השירותים שהיא מספקת.

חבר מועצה שאל מי משלם ללשכות האשראי.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי השיב שהמשלם הוא נותן האשראי או הלקוח, לפי העניין.

חבר מועצה אחר ציין שללשכות האשראי יהיה קשה להתקיים מהכנסה זו.

⁷ חוק שירות נתוני אשראי, התשס"ב-2002.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי הסביר שאחד הסיכונים הוא שללשכות אין מודל עסקי יציב די הצורך. כדי להפחית את הסיכונים ננקטו מספר הליכים: 1. הפעילות של הלשכות הורחבה בכללים שנקבעו באישור ועדת הכלכלה⁸. 2. הבנק התחיל בתהליך הרישוי לפני כשנה. כיום יש ארבע חברות שקיבלו אישור עקרוני של הממונה על שיתוף בנתוני אשראי.

בתשובה לשאלת חבר מועצה השיב הממונה על שיתוף בנתוני אשראי שעל פי חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 מינתה הנגידה ועדה מייעצת לממונה. פרופ' עודד שריג הוא יו"ר הוועדה.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי ציין שהחוק צריך להיכנס לתוקף באוקטובר 2018. בפועל, גאנט הפרויקט מראה חריגה של שלושה חודשים.

חבר מועצה שאל אם הממונה על שיתוף בנתוני אשראי כבר פנה לכל הגופים שאמורים לדווח למאגר.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי השיב בחיוב. לדבריו, בנק ישראל הקים פורום של כל הגופים שיהיו מקורות המידע של המאגר, שבו מתכנסים נציגי הגופים, מתדיינים ומקבלים את ההנחיות שהבנק נותן. ההתחלה הייתה לפני כשנה וחצי: אז פרסם בנק ישראל הוראת אגירה, שלפיה על הבנקים לאגור מידע, כדי שכאשר המאגר יעלה לאוויר הוא יכיל בסיס נתונים של שנתיים וחצי.

חבר מועצה שאל אם מול כל אחד מהגופים יש לבנק ישראל מעמד סטטוטורי, שמאפשר לו לאכוף את החוק.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי השיב שמול הגופים העסקיים יש לבנק, באופן טבעי, יותר סמכות. המשנה לנגידה הוסיפה שמעבר ללוח הזמנים הלחוצי ישנה סוגיה מורכבת, שצריך לתת עליה את הדעת, והיא תקופת המעבר מאופן העבודה של המערכת הבנקאית ונתוני האשראי כיום לאופן עבודתם מרגע העלייה לאוויר של המאגר. יכול להיות שמצב זה ידרוש הסכמות מסוימות עם כל הגופים בתקופת החלת החוק, או שהבנק יצטרך לבקש דחייה.

הנגידה ציינה שהבנק רוצה למלא את המשימה שנטל על עצמו ויעשה את כל המאמצים לעמוד בלוח הזמנים.

⁸ בהתאם להוראות סעיף 12(ב) לחוק נתוני אשראי.

חבר מועצה התייחס ליועץ לוח הזמנים שנית. הוא ביקש שבכל ישיבת מועצה יהיה עדכון לגבי לוחות הזמנים ולגבי בעיות בפרויקט שהמועצה צריכה להכיר או להתייחס אליהן.

מזכירת הוועדה המוניטרית והמועצה המינהלית ציינה שבכל ישיבת מועצה ניתן עדכון על מאגר נתוני האשראי.

הממונה על שיתוף בנתוני אשראי הציג לחברי המועצה את הערכת הסיכונים של הפרויקט. חבר מועצה ביקש מהממונה על שיתוף בנתוני אשראי להציג בעיות שמתעוררות בפרויקט.

מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע הציג את הצד הטכנולוגי של הפרויקט. לדבריו ישנם שני רכיבים שמשפיעים על מורכבותו. האחד, שמערך הפרויקט עומד בפני עצמו ונפרד מעיסוקיו האחרים של הבנק. כתוצאה מכך הוקם מערך תשתיות נפרד לפרויקט, והוקמה מנהלת טכנולוגית הכוללת את כל היחידות המקצועיות שמנהלות אותו. הרכיב השני הוא רגישות המידע. מדובר במאגר מידע רגיש ביותר, שכרוכות בו סוגיות אבטחת המידע ואבטחת הסייבר. הוא ציין שרמת אבטחת המידע שהבנק נוקט בהקשר זה היא מהמחמירות ביותר.

לשאלת חבר מועצה השיב הממונה על שיתוף בנתוני אשראי שהיה ניסיון ללמוד ממקומות אחרים - בעיקר ממדינות שיש בהן פרויקטים דומים, אך גם ממקומות שניתן ללמוד מהם באופן חלקי. כך, לדוגמה, הבין בנק ישראל שמשרד הבריאות הוא מהמובילים בתחום תהליך ההתממה, ויצר עם המשרד קשר כדי ללמוד ממנו.

מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע הוסיף שהאתגר בפרויקט זה הוא שמדובר במאגר בין-ארגוני; לכן עליו להיות נפרד הן מבחינה תשתיתית והן מבחינת אבטחת המידע, וכן נדרשת רגולציה טכנולוגית מול כל הגופים שמהם הוא שואב את המידע. לדבריו, המאגר עצמו הוא בעצם מערכת אחת מתוך מערך של תשתיות טכנולוגיות, ובו, בין היתר, מערכות שנדרשות כדי לתת שירות ללקוחות וכן לספק מידע מותמם לצורכי מחקר כלכלי של בנק ישראל.

חבר מועצה שאל כמה זמן בנק ישראל מקדיש להטמעת המאגר ומי מופקד עליה.

⁹ הוחלט לא לפרסם - חלופות שטרם גובשו ושפריטיהם עלולים לפגוע במו"מ עתידי.

מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע השיב שכל הפרויקט, מקצה לקצה, מבוצע על ידי אינטגרטור, עם קבלני משנה. תפעול המערך הטכני יבוצע לפחות בשנה-שנתיים הראשונות בעזרת ספק. חבר מועצה המליץ לקיים סימולציה עם כל השחקנים ולוודא שהמערך פועל לפני שבנק ישראל יכריז על התחלת פעילות המאגר. הדבר חשוב ליעילות ולמוניטין של הבנק.

חבר מועצה אחר שאל עד כמה בנק ישראל תלוי בספק כדי לתפעל את המערכת.

מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע השיב שנכון להיום, התלות של בנק ישראל בחברה החיצונית היא מלאה. המשנה לנגידה הוסיפה שבחקיקה נדרשה מבנק ישראל יותר מעורבות משהוזכר ב"וועדה לשיפור המערכת לשיתוף בנתוני אשראי", שם הוצג מודל שנבנה על מיקור חוץ. על פי החקיקה הנתונים צריכים להישאר בבנק ישראל.

10*

בתשובה לשאלת חבר מועצה השיב מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע שהבנק יערוך מבדקי איכות קפדניים מאוד, והמערכת לא תעלה לאוויר אם היא לא תעבור את רף האיכות.

11*

מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע ציין שההסכם עם חברת "מטריקס" להקמה ותפעול שוטף נחתם ביוני 2017 וכולל עלות הקמה בסך 155 מיליון שקלים כולל מע"מ, ועלות תפעול שנתית בסך 44 מיליון שקל כולל מע"מ. ישנן עלויות נוספות בגין שינויים ותוספות ביחס להסכם, שלא נכללו במספרים הללו.

בתשובה לשאלת חבר מועצה השיב העוזר ליועצת המשפטית כי על פי החוזה אפשר להטיל על הספק קנסות בשל אי עמידה בלוחות זמנים לגבי ההקמה, ולאחר מכן לגבי השירות.

חבר מועצה שאל אם ידוע לבנק מהם סכומי העלויות הנוספות בפרויקט זה.

מ"מ מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה השיבה שבימים אלו מבוצעת עבודת מטה בנושא, וזו תוצג בפני המועצה, לאישורה, בישיבות התקציב הבאות.

¹⁰ הוחלט לא לפרסם - נושא שפרסומו יכול לפגוע במו"מ עתידי.

¹¹ הוחלט לא לפרסם - חלופות שטרם גובשו ושפרטיהם עלולים לפגוע במו"מ עתידי.

מנהל החטיבה לטכנולוגיית המידע הציג את הוועדות הדנות בהיבטים שונים הכרוכים בפרויקט. ועדת היגוי עליונה בראשות המשנה לנגידה ומנכ"ל משרד האוצר וועדת היגוי פנימית בראשות מנכ"ל הבנק. הוא ציין שלצורך הניהול השוטף של הפרויקט ישנה מנהלת בראשות הממונה על שיתוף בנתוני אשראי וכן מנהלת טכנולוגית בראשותו ובראשות מנהלת המאגר.

חבר מועצה שאל מיהם נציגי ועדת ההיגוי העליונה ומהי תדירות פגישותיה.

מנכ"ל הבנק השיב שנציגי הוועדה הם ממשרד האוצר, משרד המשפטים והמועצה הלאומית לכלכלה. לדבריו, במחצית השנה האחרונה הוועדה לא התכנסה, אולם הבנק דואג להעביר דוחות ועדכונים משמעותיים לחברי הוועדה.

יו"ר המועצה סיכם וציין שהשיתוף בנתוני אשראי הוא מורכב, וייחודי ויש לסייע בקידומו.

החלטות:

1. המועצה מבקשת לקבל במסגרת העדכון החודשי על הפרויקט את השינויים המרכזיים שבוצעו בלוח הגאנט של הפרויקט.

2. הדיון בנוגע לתקציב הפרויקט יתקיים בישיבת המועצה ב-22 בפברואר 2018.

נושא 3 בסדר היום: פרויקט "הקרן לאזרחי ישראל"

המשנה לנגידה פירטה את תהליך החקיקה שעבר בשנת 2014 בעניין הקמת "קרן לאזרחי ישראל", היא קרן העושר. לדבריה, מדובר במודל ייחודי מבחינת המשילות של מוסדות הקרן: הכסף מנוהל בידי בנק ישראל, אך ההחלטות על הקצאת הנכסים מתקבלות בוועדת השקעות, המדווחת עליהן למועצה של הקרן, שבראשה עומד שר האוצר. היא ציינה את החשיבות של ניהול הקרן על ידי גוף עצמאי מחוץ לממשלה, אשר יש בכוחו להגן על הקרן. לכן המחקקים בחרו בבנק המרכזי כמנהל הקרן, כפי שנעשה במקומות שונים בעולם.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים ציינה את מטרות הקרן: מניעת מיצוי יתר של משאבי הגז על חשבון הדורות הבאים, מניעת ייסוף ריאלי, שיוביל לדחיקת תעשיות יצוא אחרות ומטרה משנית - הקרן תהווה אופציה להלוואות למדינה במצבי קיצון. היא ציינה שבחוק מוגדרת הריבית שתיגבה על הלוואה, אך היקף ההלוואה והטווח שלה לא מוגדרים בו. למימוש האופציה נדרש, לדבריה, רוב של שבעים חברי

כנסת. היא גם ציינה את הבעייתיות בקיומה של אופציה להלוואה: הקרן תיאלץ להשקיע בנכסים נזילים יותר מאלה שקרן עושר משקיעה בהם בדרך כלל, כשהחוק אינו מאפשר לה להלוות.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הציגה בסקירתה את מקורות כספי הקרן - היטל רווחי יתר ממכירה של משאב טבע, לפי חוק מיסוי רווחים ממשאבי טבע (2011-התשע"א, 2015 – תיקון). רווחי היתר מוגדרים כיחס שבין ההכנסות המצטברות בניכוי ההוצאות השוטפות והיטלים שונים, לבין ההשקעה הכוללת בחיפוש הגז ובפיתוח ראשוני של המאגר. היא ציינה שההיטל ייגבה רק לאחר שההשקעה תוחזר במלואה בתוספת חמישים אחוזים - מצב היוצר אי-וודאות לגבי תזרימי הכספים - וכן ששיעור ההיטל יעמוד על 20% ויעלה בהדרגה עד ל-60% בהתאם לגובהם של רווחי היתר.

המשנה לנגידה אמרה שההערכות על תזרימי הכספים בקרן נעשות על ידי רשות המסים.

בתשובה לשאלת חבר מועצה אמרה מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים, כי על פי החוק הכספים הראשונים יועברו לקרן כשהכנסות המדינה מההיטל יגיעו למיליארד ש"ח, וכי על פי ההערכות האחרונות המועד הצפוי לכך הוא תחילת 2020.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הבהירה שהחוק קובע כי כספי הקרן יושקעו מחוץ למדינת ישראל ובמטבע חוץ. המשנה לנגידה הסבירה שאחת ממטרות הקרן היא למנוע פגיעה בתעשיות יצוא אחרות כתוצאה מייסוף במטבע המקומי.

בתשובה לשאלת חבר מועצה ציינה הנגידה שהתשואה על הקרן תעבור לממשלה כחלק מהתקציב, ואילו הקרן עצמה תישאר בשלמותה, כדי לעבור לדורות הבאים.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הציגה את מבנה מוסדות הקרן על פי החוק¹²: המועצה, שקובעת את עקרונות ההשקעה; ועדת ההשקעות, שקובעת את מדיניות ההשקעה המפורטת ומפקחת על מחלקת הניהול; המחלקה לניהול, שהיא מחלקה חדשה אשר תוקם בבנק ישראל ותנהל את נכסי הקרן. נוסף על אלה יש לקרן ועדת ביקורת, שמפקחת על פעילות המועצה, וכן רואה חשבון חיצוני, יועץ משפטי ומבקר פנימי.

¹² חוק הקרן לאזרחי ישראל, התשע"ד-2014.

העוזר ליועצת המשפטית הבהיר שהמועצה וועדת ההשקעות ישוּכו, ככל הנראה, ליחידה בתוך משרד האוצר, אך הכסף ינוהל בבנק ישראל על פי ההנחיות של מוסדות אלה. מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הוסיפה שיש גם רצון לנצל את הידע שנצבר בבנק בניהול יתרות מטבע חוץ.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים ציינה שהקרן בתחילתה תהיה קטנה, ובשיאה היא תגיע, על פי הערכות, לכחמישים מיליארד דולרים. לא מדובר אפוא בקרן גדולה במונחים עולמיים. לדבריה, בדרך כלל קרנות עושר בונות את ההקצאה הנכסית שלהן על פי מדרג הסיכון באופן הדרגתי, כך שכל שהקרן גדלה, גדל גם הסיכון של הרכב הנכסים.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים המשיכה בסקירתה על מוסדות הקרן ופירטה את בעלי התפקידים בגופי הקרן: בראש המועצה יעמוד שר האוצר, ובראש ועדת ההשקעות יעמוד חבר מועצה מקרב הציבור. מנהל מקצועי ימונה לתפקיד ראש מחלקת הניהול על ידי שר האוצר בהתאם להצעת הנגידה.

לשאלת חבר מועצה הבהירה מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים שבכנסת תפעל ועדה לפיקוח על הקרן, אשר תציג פירוט של השימוש בהקצאה השנתית, כחלק מתקציב הממשלה. היא ציינה גם שהוקמה ועדת איתור, שתפקידה לאתר מועמדים מקרב הציבור למועצה ולוועדת ההשקעות.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים פירטה על תקציב הקרן, הכולל מימון של הוצאות תפעול הקרן, תשלום גמול והחזר לחברים במוסדות הקרן ובוועדת האיתור, שאינם עובדי מדינה, תשלום שכר למבקר הפנימי, ליועץ המשפטי ולרואה החשבון המבקר של הקרן. כל אלו יהיו חלק מתקציב הממשלה, ללא קשר לתשואות של הקרן. פעילות מחלקת הניהול, לרבות שכר מנהל המחלקה ועובדיה, תמומן מתקציב בנק ישראל, וזאת על פי חוק הקרן לאזרחי ישראל, התשע"ד-2014.

המשנה לנגידה התייחסה למשא ומתן שיתקיים מול האוצר על הוצאות תפעול הקרן.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הבהירה שבכוונת הבנק לבצע את ההשקעות באמצעות המערכות הקיימות בבנק, המשמשות לניהול יתרות מטבע חוץ. אם לאו - ההשקעות יועברו לניהול חיצוני, והמימון לכך יהיה מתוך הקרן. היא הציגה את פירוט ההקצאה השנתית לממשלה כפי שהוא מוגדר בחוק. בשנה הראשונה ההקצאה תעמוד על 3.5% מסך ההכנסות. מהשנה השנייה עד התשיעית היא תעמוד על 3.5% משווי הקרן בסוף השנה הקודמת, ומהשנה העשירית ואילך ההקצאה תהיה התשואה הריאלית הממוצעת

של הקרן בעשר השנים הקודמות. חברי המועצה דנו בהוראות המחוקק על ההקצאה של השנה הראשונה. המשנה לנגידה הוסיפה שמודל ההקצאה בנוי בדיוק כמו המודל הנורבגי.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הציגה את ההיערכות של הבנק. הוקמה ועדת היגוי בראשות המשנה לנגידה, וחברים בה מנהלי החטיבות והמחלקות הרלבנטיות – בהן מחלקת החשבות ומערכות התשלומים והסליקה (חות"ם), החטיבה לטכנולוגיית המידע, חטיבת השווקים והמחלקה המשפטית. נוסף על אלה הוקמה מנהלת בראשותה, שמורכבת מנציגי החטיבות והמחלקות הרלבנטיות. בהמשך היא הציגה את תוכנית העבודה לשנים הקרובות.

חבר מועצה ביקש לקבל לקראת הדיונים הבאים הסבר תמציתי על הסעיפים השונים שהוצגו בתוכנית העבודה.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הציגה את דרישות כוח האדם. לפי ההערכה יידרשו שמונה עשרה משרות במהלך השנים הבאות ביחידות הבנק הקיימות ובמחלקת הניהול החדשה.

חבר מועצה הציע שיחושבו התקורות של הבנק הקשורות לפרויקט. חברי המועצה דנו באופן הצגת התקורות בדוחות הכספיים.

מנהלת האגף הפיננסי בחטיבת השווקים הציגה את התקציב המתוכנן. לדבריה אי הוודאות רבה, כי אין יודעים אם המערכות הקיימות תתאמנה לניהול כספי הקרן. היא ציינה שעיקר התקציב הוא ליועצים, שיעזרו לבנק להטמיע את ההתאמות בתוך המערכות.

החלטות:

1. המועצה מבקשת לקבל תמצית של כל אחד מהסעיפים המוצגים בתוכנית העבודה של הפרויקט.
2. המועצה מבקשת לערוך חישוב של התקורות של בנק ישראל הקשורות לפרויקט.

נושא 4 בסדר היום: דוח ביקורת של מבקר המדינה בנושא מחלקת המטבע וייצור השטרות החדשים מזכירת הוועדה המוניטרית והמועצה המינהלית ציינה שהנושא נידון בישיבה הקודמת. בהמשך להחלטת המועצה בדיון עדכן הצוות לתיקון ליקויים את תשובתו למבקר המדינה. המבקר הפנימי ציין את הסעיף שבו הוכנס השינוי.

החלטות:

1. על פי סעיף 20(א)(7) לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, החליטה המועצה המינהלית לאמץ את החלטות הצוות לתיקון ליקויים שצוינו בדוח מבקר המדינה בנושא מחלקת המטבע וייצור השטרות החדשים – דוח שנתי מס' 68א, שפורסם ביום 25 באוקטובר 2017. בהתאם לסעיף 21ב.א(א) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 (נוסח משולב), ידווח יושב ראש המועצה למבקר המדינה על החלטות הצוות לתיקון ליקויים כאמור.

נושא 5 בסדר היום: דיון על תוכנית העבודה ואישור התקציב - תקציב שכר

מנהל יחידת השכר סקר את תקציב השכר, הכולל את שכר העובדים, העתודות, תשלומי הגמלאות ותשלומי הפרישה. תקציב שכר העובדים כולל תקציב לתשלום לחברי ההנהלה ולעובדים. שכר חברי ההנהלה הוא על בסיס חוזים אישיים. מנהל יחידת השכר הציג את פירוט קבוצות העובדים המועסקים בבנק: עובדי הבנק מחולקים לעובדי דור א' ולעובדי דור ב'. עובדי דור א' מחולקים לעובדים בפנסיה צוברת ולעובדים בפנסיה תקציבית, וביניהם ישנם עובדים מנהליים ועובדים מקצועיים. אצל עובדי דור ב' יש הבחנה בין עובדים מנהליים לעובדים מקצועיים. נוסף על כל אלה, ישנם עובדי חוזה ארעיים ועובדים על פי שעות - מאבטחים וסטודנטים. לדבריו, עובד שנקלט עד ספטמבר 2008 משויך לדור א', ומסוף 2008 ואילך - דור ב'. ההבדל המשמעותי בין דור א' לדור ב' הוא בתנאי השכר.

לשאלת חבר מועצה השיב מנהל יחידת השכר שהבנק מפריש לפנסיה בהתאם לרכיבי השכר.

מנהל יחידת השכר המשיך בסקירתו על תקציב השכר ופירט על הרכיבים השנתיים ועל זחילת השכר, המורכבת מקידום ותק וקידום דרגות. האחרון תלוי, בין היתר, בעיסוקו של העובד, בנתוני קליטתו ובקריטריונים לקידום.

לשאלת חבר מועצה ציינה מנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל כי קיימת מכסה לקידום שהממונה על השכר מכתוב. הקריטריונים לקידום כוללים, בין היתר, את פרק הזמן מאז הדרגה האחרונה.

לדברי מנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל קצב ההתקדמות בדרגות של עובדים מושפע בעיקר מהביצוע. מנכ"ל הבנק הוסיף שבבנק אין חבות לקדם עובד משוזה הגיע לפרק הזמן הנדרש, והקידום נעשה, בין היתר, במגבלות המכסות ובהתאם לסדר עדיפויות.

חבר מועצה שאל אם קיימים מנגנונים לקידום עובדים על בסיס מקצועי.

הנגידה השיבה שלשם כך פועלים המנגנון להערכת עובדים, החטיבה למשאבי אנוש ומינהל והמנהלים ברמות שונות.

חבר מועצה ביקש לקבל את עלות השכר לשנת 2017 בחלוקה לפי קבוצות עובדים, בהתאם למה שהוצג בדיון וכן לפי חלוקה לחטיבות. לדבריו, דוחות אלו יקנו למועצה כלים להבנה טובה יותר של חלוקת תקציב השכר בבנק.

הנגידה חידדה שכל העובדים הקבועים בבנק כפופים להסכם שכר קיבוצי, למעט חברי הנהלה. אין חוזים אישיים, חוץ מאשר לחברי ההנהלה, ויש בעצם סולם שכר אחד. לדבריה, כל הסכמי השכר מאושרים ע"י הממונה על השכר.

מנהל יחידת השכר המשיך בסקירת נושא זחילת השכר, וציין רכיב נוסף הכלול בתחום זה - המדד. רכיבים נוספים המשפיעים על תקציב השכר הם הסכמי השכר, שינויי כוח האדם, כולל הפרישות והקליטות, חופשות הלידה, חופשות ללא תשלום, שינויים טבעיים כדוגמת קבלת גמול השתלמות ושינויים אישיים של העובדים. החלק השני הנכבד של תקציב השכר הוא הגמלאות. בשנת 2014 עבר הבנק להצמדת הגמלאות למדד, בהתאם למתרחש במגזר הציבורי. בתחום זה גם חלים שינויים במספר מקבלי הגמלה, עקב פרישת עובדים, שמשמעותה מעבר מהפרשה לפנסיה תקציבית לקבלת גמלאות, וכן עקב פטירות. זאת ועוד, ישנו תקציב לתשלומי פרישה חד-פעמיים, המושפע ממספר הפורשים באותה שנה. מעבר לכך ישנם תקציבי עתודה לגמלאות ולשכר.

חבר מועצה ציין שתשלומי הפרישה גבוהים יחסית.

בתגובה להערת חבר המועצה ציין מנהל יחידת השכר שהסכם השכר של דור ב' עיגן הפחתה משמעותית בזכויות של בעלי הפנסיה התקציבית.

בתשובה לשאלת חבר מועצה לגבי תשלום פדיון ימי מחלה במסגרת תשלומי הפרישה השיבה מנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל שמטרת תשלום פדיון ימי מחלה בעת הפרישה היא לתמרץ עובדים ככל האפשר לנצל פחות ימי מחלה בתקופת עבודתם ולכן נקבעה נוסחת פדיון המתגמלת אותם באופן חלקי על יתרת ימי המחלה שלא נוצלו.

חבר מועצה שאל אם קיימת בבנק פרישת חובה.

מנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל השיבה בחיוב.

מנהל יחידת השכר הציג את אופן בניית התקציב מבחינת לוחות הזמנים ואת תהליכי העבודה מול יחידת הפרט בהקשר זה.

חבר מועצה שאל מה פירוש הסעיף "מחיקת הלוואות" בתקציב השכר.

מנהל יחידת השכר השיב שבנק ישראל נותן לעובדים הלוואות. כאשר עובד לוקח הלוואה מבנקים מסחריים יש לו ביטוח חיים, כך שההלוואה תוחזר לבנק גם במקרה של פטירתו. לפי הסכם ישן, שהיה קיים מ-1999, במקרה של פטירת העובד, ובהמשך גם של בן זוגו - ההלוואה תימחק. מימון זה הגיע בחלקו מכספי העובדים ובחלקו מהנהלת הבנק. בשנת 2008, בהסכם השכר החדש, בוטלה מחיקת ההלוואות. לדבריו, היו הלוואות שלא מחקו אותן גם במהלך השנים 2006 - 2007 למרות פטירת נוטליהן או בני זוגם. הבנק הגיע להסדר מול הוועד בנוגע להלוואות אלו והוקמה ועדה בראשות השופט סטיב אדלר, שדנה בכל מקרה לגופו.

חבר מועצה ביקש הבהרה לגבי הסעיף "עתודות".

מנהל יחידת השכר השיב שסעיף זה כולל נושאים המוטלים בספק ואין לבנק ידיעה ודאית לגביהם - לדוגמה, תחום פרישת העובדים. בתקציב תשלומי פרישה הבנק מתקצב לפי מספר העובדים שהגיעו לגיל פרישת חובה או שהביעו התעניינות בפרישה מוקדמת באופן כמעט וודאי. בעתודה מוצג תקציב נוסף לתשלומים לפרישת עובדים.

חבר מועצה העיר לגבי אופן הצגת אחוז השינוי בתקציב 2018 מול ביצוע 2017. לדבריו סממן זה אמור לכלול התייחסות לא רק לרכיב שכר העובדים אלא גם לרכיב העתודות, כי אם הבנק יבחר לעשות שימוש בתקציב העתודות אזי אחוז הגידול שלו יהיה גבוה יותר ממה שהוצג.

הנגידה הציעה להפריד, בהצגת שינוי שכר העובדים, בין עליית השכר לבין גידול מספר העובדים.

חברי מועצה ביקשו להציג את זחילת השכר תוך הפרדה מהגידול הנובע מגיוס כוח אדם לפרויקטים גדולים.

הנגידה ציינה שהתקציב גדל בגלל גידול כוח אדם עקב פעילויות חדשות והמחיר שמשתנה בהתאם להסכמי שכר.

מזכירת הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית ציינה שבתקציב המוגש לוועדת הכספים יש הפרדה: העתודות מוצגות בתחום הפעולה "עתודה", וסעיפי השכר מופיעים בתחומי פעולה השונים בהתאם לחטיבות של העובדים. היא הוסיפה שהיחידה לתכנון וכלכלה הציגה מסמך הכולל גם ניתוח כלכלי של סך כל עלויות השכר והעתודות. מ"מ מנהלת היחידה לתכנון וכלכלה אמרה שבעבר, במסגרת הדיווח לוועדת הכספים, הייתה ליד סעיף העתודות הערה אשר אמרה כי הסכום כולל הסכמים שטרם אושרו ע"י הממונה על השכר. הנגידה ציינה שיש להוסיף את ההערה שהוצגה בדיווח הקרוב לוועדת הכספים.

מנהל יחידת השכר הציג את השינויים בשכר העובדים בתקציב 2018 מול הביצוע ב-2017. לדבריו, הסכמי השכר והשינויים בחקיקה מהווים 80% משינוי תקציב זה. לשאלת חבר מועצה הוא השיב ששינויי חקיקה בשעות העבודה משפיעים בעיקר על חישוב השעות הנוספות. הנגידה ציינה שדור א' מקבל שכר גלובלי, ואילו לדור ב' התשלום כולל שעות נוספות; לפיכך ככל שהתמהיל משתנה כך שחלקו של דור ב' גדל, הבנק משלם יותר שעות נוספות.

חבר מועצה שאל אם השינויים שהוכנסו בשכר העובדים מאושרים על ידי הממונה על השכר. מנהל יחידת השכר השיב בחיוב.

חבר מועצה שאל כמה עובדים המרוויחים שכר מינימום יש בבנק.

מנהל יחידת השכר השיב כי יש כ-50 עובדי שעות שבגלל מבנה שכרם מקבלים השלמה לשכר מינימום.

חבר מועצה ביקש להציג בישיבה הקרובה כמה עובדים מתוך 56 הנוספים שהוצגו בחישוב תקציב השכר לשנת 2018 מוקצים לפרויקטים חדשים ולפעילויות חדשות.

חבר מועצה אחר התייחס לנתון שלפיו בשנת 2017 הבנק היה אמור לקלוט עשרים עובדים, שבסופו של דבר לא גויסו, ושאל אם העובדה שהבנק לא קלט אותם מבטלת את הצורך בהם.

מנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל השיבה שראשית, הבנק קיים תהליך בדיקת "ארגון ושיטות", אשר לפיו יש צורך בעובדים הללו; שנית, תהליכי הקליטה בבנק אורכים זמן ונוצרים פערים; שלישית, החוסר באיוש העובדים מתבטא לעיתים בעלייה של מספר השעות הנוספות. הנגידה הוסיפה שהחוסר בעובדים הביא לתת-ביצוע של מטלות.

חבר מועצה ביקש ממנהלת החטיבה למשאבי אנוש ומינהל לבדוק אם בשנת 2017 גדל מספר השעות הנוספות של העובדים מול התקנים שלא אוישו.

חבר מועצה שאל מדוע יש גידול בגין תשלומי פרישה חד פעמיים בין השנים 2017 ל-2018.

מנהל יחידת השכר השיב שהסיבה נעוצה בגידול מספר הפורשים.

חבר מועצה שאל מה מטרת התקציב של הסעיף "ביטוח סיעודי" בעתודת המועצה המינהלית.

מנהל יחידת השכר הציג את הנושא. לדבריו, בעבר היה לעובדי הבנק ולגמלאיו ביטוח רפואי, שחלקו היה ביטוח סיעודי. המפקח על שוק ההון הביטוח והחיסכון נתן הוראות חדשות שלפיהן אסור לחדש ביטוחים קבוצתיים אלא רק ביטוחי פרט. כאשר הבנק חידש את הביטוחים הוא הצליח לרכוש ביטוחים סיעודיים רק עד גיל 60, מפאת מגבלת תקציב שהקצה הממונה על השכר. עבור כל מי שהיה מעל גיל 60 הבנק רכש ביטוח תפקודי, שהעניק כיסוי חד-פעמי בסך 180 אלף ש"ח למקרים רפואיים שצוינו בהסכם. בעקבות כך הוגשה תביעה נגד הבנק על ידי הגמלאים והבנק הגיע עמם להסכמה באמצעות גישור. בנוסף יש תביעה תלויה ועומדת של שלושה עובדים שלא נכללים בביטוח הסיעודי עקב גילם.

חבר מועצה שאל מדוע סעיף זה נמצא תחת עתודת המועצה המינהלית בתקציב.

מזכירת הוועדה המוניטרית והמועצה המינהלית השיבה שתנאי השכר כפופים לאישור המועצה המינהלית.

יו"ר המועצה חתם את הישיבה והודה למשתתפים. לדבריו, עובדי הבנק עושים עבודה מקצועית יוצאת מן הכלל.

החלטות:

1. המועצה מבקשת לקבל את עלות השכר של הקבוצות הבאות וכמות המשרות בכל אחת מהקבוצות הבאות: חברי הנהלה, דור א תקציבית, דור א צוברת, דור ב, ארעיים תוך חלוקה למנהליים ומקצועיים. (לו"ז: 15/2/18).
2. בדיווח לוועדת הכספים יש להציג שהעתודה כוללת בין היתר תקציבים המיועדים להסכמי שכר שטרם אושרו על ידי הממונה על השכר. (לו"ז: 22/2/18)
3. המועצה מבקשת לקבל את כמות העובדים הנוספים לפרויקטים חדשים ולפעילות חדשה (בנפרד) מתוך 56 העובדים הנוספים שהוצגו בחישוב תקציב השכר. (לו"ז: 15/2/18)
4. המועצה מבקשת לבחון אם היה גידול בשעות הנוספות של העובדים בשנת 2017 מול התקנים החסרים. (לו"ז: 15/2/18)

5. המועצה מבקשת לקבל ניתוח של הגידול בתקציב השכר ובכמות העובדים. (לו"ז: 15/2/18)

נושא 6 בסדר היום: דיווח על העברות תקציב

נושא 7 בסדר היום: דיון על תוכנית העבודה ואישור התקציב – פרויקטים

נושא 8 בסדר היום: תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2018 ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2017 - לשכת המשנה לנגידה

נושא 9 בסדר היום: תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2018 ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2017 - לשכת המנכ"ל

נושא 10 בסדר היום: תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2018 ומעקב אחר ביצוע תוכנית העבודה והתקציב לשנת 2017 - החטיבה למשאבי אנוש ומינהל

החלטות:

הדיון בנושאים 6-10 נדחה לשיבה הבאה.